

„Jesenkovo zemljepisno začetnico“, „Cegnarjeve pesmi“, „Bilčeve prvence“, „Izmaelbeja“, „Kritona“ in „Georgikon“. Leta 1864 se je nakupilo knjig za 268 gl. 56 kr., leta 1865 pa za 448 gl. 17 kr., skupaj tedaj za 716 gl. 73 kr. Gotovo lepa podpora! Od l. 1863 razpisuje družba v povzdigo domače književnosti in v omiko slovenskega naroda vsako leto po tri darila po 100, 50, 30 in 20 gl. za dobre izvirne pripovedke, zgodovinske, krajepisne ali narodopisne črtice, in za dobre natoroznanske ali gospodarske in sploh podučne spise. Letos je razpisala sledeča darila: 120 gl. za najboljšo нравno-podučno povest v obsegu petih tiskanih pol, kateri naj se vzame tvarina iz domače zgodovine ali vsaj nasloni nanjo; 100 gl. za najboljšo gospodarsko delo o kaki važni panogi slovenskega kmetijstva, n. pr. o živinoreji, o ratarstvu, o sadjoreji, o vinstvu ali kakem drugem gospodarskem predelu.

Iz vsega tega se bode menda vsak prepričal, kako izvrstna in vsestranska je delavnost tega za Slovence tako koristnega zavoda, ktereга podpirajmo, kar je moč. Ako bi vsaka slovenska škofija štela v primeri toliko družnikov kakor jih šteje Krška, v kateri pride na 154 duš že eden družbenik, poskočilo bi število družnikov še čez 7000. Koliko krepkejše bi delala potem ta že zdaj tako izvrstna družba! Široko polje ima tu pred seboj rodoljub, na katerem se dá mnogo koristnega storiti za dušni blagor slovenskega naroda. Posebno pa do Vas, blagi rodoljubi, ki ste prihiteli že slovenski Matici na pomoč in postali njeni podporniki, posebno do Vas, kar Vas še ni v kolu družbenikov sv. Mohora, se obračajo le-te vrstice. Ne odtegujte dalje svoje podpore temu prekoristnemu zavodu, ktereга menda dozdej niste tolikanj čislali, kolikor gotovo po vsi pravici zasluži. Podpirajmo krepko in vzajemno oba naša literarna zavoda, da se nam čedalje lepše razvijata in lepega dušnega sadú obrodita. Bodimo vzajemni in složni v vsem, delajmo in trudimo se drugi za drugega, vsi pa za eno in isto preblogo svrho: Za vesoljni napredek premilega našega naroda!

Nekaj iz družbenega življenja štajerskih Slovencev.

Spisal Davorin Trstenjak.

Dasiravno narod slovenski v svojih pesmah očituje več melanholičnega, nego veselega značaja, vendar v društvenem življenju najdeš tudi prav dosti šale in prevzetnosti. Kdor si je prizadeval dobro spoznavati ljudstvo slovensko v različnih razmerah,

ta mi mora pritrditi, da ima bister um in dosti utipa. To potrjujejo razni priimki, ktere je soseska soseski izmislila. Tako n. pr. sem bil enkrat priča krvavega tepenja med fanti, ki so se med seboj s takimi priimki pikali, in eden drugzega dražili. Radmerčanje so Lotmeržance dražili: „Kaj pa vi Lotmeržanci, ki imate medveda na lanci? To je bilo zadosti, da se je začel hud boj. Al kako so Lotmeržanci prišli do te oponosnice?

Medved je zaradi svoje moči in divjosti podoba silovitosti in hrabrosti.

Voguličan, ko vstane in se napravlja na lov, najpopred moli pred medvedovo taco in kriči: „ne smeš me ubiti!“ Finci medvedu dajejo sama ljubezniiva imena: „Ljubi starček, krasen moj, zlati prijatelj“ itd. Stari Škandinavci niso se upali medvedovega imena izreči. Cesar Friderik II. je celo poseben red leta 1213 ustanovil in ga imenoval „Ritterorden vom Bären“, pa ga tistim poklonil, kteri so mu pomagali Otona IV. iz dežele iztirati. Lotmeržanci so toraj mogli kadaj sloveti zavoljo svoje moči, hrabrosti ali pa divjosti; sedaj so prav krotki, posebno pa, kadar jim mraz trte popari ali toča grozdje izpreša.

V lotmerški okolici sem slišal tudi to basen (fabulo):

Medved je enkrat po zimi srečal lisico, ktera je v Muri si rib nalovila in jih v lapah v svojo luknjo nesla. Tudi medveda je mikalo po ribah, al lisica mu svetuje, naj gre sam v Muro na led, naj s taco led prekluka, potem pa svoj rep noter vtakne, ribe se bodo na rep obesile in kolikor dalje bode rep v vodi držal, toliko več rib bode si nalovil. Medved to stori in rep tako dolgo v luknji drži, dokler ni zamrznil; in ko je hotel rep iz luknje potegniti, si ga je odtrgal, in odsihmal ima medved kurtast rep. Tako je medved tudi podoba nemodrosti.

Pa pustimo Lotmeržance in idimo k Savcem. Savci stanujejo v tomaževski fari, in sosedje so jim izmislili, da modrost na brusnem kamn brusijo; toraj so boljše olikani in prebrisani kakor Lotmeržanci. Al prebivavci te okolice so mogli nekdanj pogumni in srčni biti, ker jih tudi imenujejo „sekolovce“. Sek pomenja ogerskega vola z dolgimi rogovi. Odkod vendar ta priimek? Zakaj se Tomaževci velijo sekolovci? Jeli so kedaj na Ogersko hodili in z lovom sekov kruh služili? Sedaj hodijo na Ogersko kopat, kosit in mlatit. Gotovo ima ta priimek lepši početek, kakor nemška prislovica: „Schmeckst du ein paar Ochsen?“ kar se obrača na človeka, kteri kaj imeti želi. Štajersko nemško ljudstvo naimer pripoveduje, da je enkrat kmetič z voloma oral, ko je velika nevihta nastala. Strela udari v voliče, in ju ubije. Drugo leto sopet orje z novima voličema, in ko se je jelo sopet bliskati, je gromu in blisku nasproti krohotaje klical: „Schmeckst du ein paar Ochsen?“ in je voliča domú gnal. —

Pustimo lotmerške govorce in podajmo se med hribovati svet, in sicer v trg Planino, po nemškem Montpreis. Planinčani mislijo, da so Francozi, in trdijo, da se njihovo tržišče veli:

Monte-Paris — pariški breg. Mi smo neskončno malo v Planini zasledili francoskega „espritá.“ Planinska okolica slovi zavoljo lepe živinoreje in imenitnih sejmov. Trg je dosti ubožniši, kakor slednje predmestje v Parizu. Bil sem enkrat na planinskem sejmu. Na trgu kupčuje Zibičan s Planincem, in se grozno pridušuje, da telica ni več vredna ko 30 goldinarjev. To Planinca razžali in Zibičanu reče: „Pojdi se solit — ti tuzek. Zibičan mahne s svojo gorjačo in vseka po Planinci, rekši: „kaj jaz sem Tuzek? — ti pa si kuzlosnedec.“ Prizadevam si oba pomiriti in vprašam: kaj je to tuzek? Zibičan mi reče, da to je neka neumna ptica, katero z batinami lovijo; jaz pa nisem tuzek. Preiskoval sem vse slovnike slovenske in edini Belostenec je zapisal: tuzok, ptica, tarda, nemški Trappe. Tedaj Zibičane imajo za tuzeke, tudi še več rodovinskih imen je v zibiški okolici in po bližnjih soseskah s tem imenom. Pozvedavši, zakaj se Planinci velijo kuzlosnedci, nisem mogel drugega izvedeti, kakor da se o njih pripoveduje: Planinci o Labinovem sejni (St. Albini) kuzlo zaprejo, o Vidovem (farni patron) jo ošlatujejo, ali je že debela, in o Šmarjetinem jo snedó. Morebiti streže ta prislovica na ubožstvo planinskega trga? Kakor se Zibičani velijo tuzeki, tako imenujejo petujake Podravljane, kateri luk (čebulj) posebno iz okolice dornovske po vsem Štajerji na prodaj vozijo: lileke — Taucher. Jeli zavoljo lilajočega (flatternden) oblačila, ali zavoljo lilahen, s kterimi so posebno ženske v deževnem vremenu ogrnjene? —

„Rucmanci imajo ježa na lanci“ zopet nova psovka soseske v lotmerških goricah. Symbolika gotovo tiči v njegovih bodcih (Stacheln). Henrik IV. amienski je imel v grbu svojem ježa z napisom: „undique tutus“; v drugih ježevih grbih se najde napis: „tot tela, quod hostes“ dalje: „ab omni parte-timendus.“ — Rucmanci so se toraj nekaj znali braniti, ko ježi. Ali ima jež kakošno mythologično podlago pri Rucmancih? Solnčni bog starih Prusov je imel ježa za attribut. Kaj pomenja beseda Rucman — sansk.: ruč, svetiti, rukmani boginja svetlobe!! —

„Biserjanci imajo recaka na lanci.“ Čedna ta ves Biserjane stoji kraj Ščavnice. Ali se sme pri tej prislovcici misliti na Shakespearove besede (Antonius in Cleopatra III. djanje, 8. prizor), kjer ljubezni polni Antoni za Cleopatro beži, kakor recak za reco. Pri štajerskih Nemcih sem našel vražo: Kdor recakov klun si v hlače všije, tega mora vsako dekle ljubiti.

Od Pucanjcev pravijo, da želve na jajca valijo, in se želvinega mesa bojijo. Tudi starorimska prislovica pravi: „testudinis carnem aut comesse oportet, aut non comesse.“

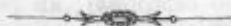
O Čagovcih pravijo, da v njihovih mlakah žabe ne vegajo. Spomni se tukaj na Plinijevo „rana Seriphia,“ in Aelianovo „βαταχολος σερφιας“ — kar se je obračalo na ljudi, kateri tiho sedijo in nič ne govorijo, ali iz neumnosti nič govoriti ne vedó.

O Golograncih, prebivalcih gornje-graškega pogorja, pravijo, da so močni ko močeradi. Gotovo so stari Sloveni imeli

vero, da močerad še celó v ognji ne zgori. V Talmudu se bere, da se močerad iz ognja rodi, in da temu, kateri se z močeradovo krvjo namaže, ogenj nič ne škoduje. Janez, kralj aragonski, je imel v grbu močerada z napisom: „Durabo“, in kralj Frančišek I. z napisom: „mort a autrui, à moi vil“ (drugim smrt, meni življenje).

O Šratovcih (ves kraj Mure) pravijo, da vse vejo ko ščuke. Velikemu ruskemu knezu je ščuka povedala, kam mu je njegovega ribiča vodni mož Koščej odnesel. Toraj v ščuki tiči avgurska symbolika.

O Pivolanih (ves na podnožji Pohorja) pripovedajo, da so skopi ko pivole (pjavice). Blizo Pivol še dandanašnji pivole lovijo. Marsikteri narod imenuje svojega vladarja ali njegovega denarstvenega ministra pijavico. Ko so bolnemu polskemu kralju Zigmundu I. pijavice na nogo postavili, je dvorski glumač (Hofnarr) Stanczyk okolistoječim dvornikom rekel na pijavice kazajoč: „Glejte lepo podobo kraljevih prijateljev in dvorskih prilizunov.“

Kosilo pri raznih narodih, posebno pri Grcih in Rimljanih.

Spisal Ivan Macun.

Dokler ljudje tako živé, kakor je v sami naši naravi, jedó v hladnih krajih trikrat na dan, v toplih zemljah se je manje, ter so stareji Grci in Rimljani kosili le dvakrat na dan, in pisavec Svetoni hudo graja še celo cesarja Vitelija (ubili so ga vojnici 69. l. po rojstvu Kr.) da je četirikrat obedoval, kar v mrzlih krajih ni nič posebnega. — Le divjaki ne držé se pri tem nikakega reda.

Trezni Grci in Rimljani so zajtrkovali malo; za južino ali obed opoldne vemo, da se je zato le malo nekaj davaló, večidel mrzla jedila; pravi obed pak bil jim je, posebno po mestih, prav pametno pod večer, in potem ni bilo več vsakdanjega dela, ampak bil je čas počitka. Kar bo se tedaj tukaj dalje govorilo o grškem in rimskem obedu, ima se razumeti o tem podvečernjim kosilu.

Bogati ljudje pri vseh narodih imajo posebne obednice, t. j. sobe za obed; posebno o Grcih in Rimljanih vemo to iz Pompeja in Herkulana, ki jih je 79. leta po rojstvu Kr. zasul Vezuv, ter jih sedaj od leta 1720. zopet razodevajo. Al v tem še je n. pr. kralj loungski v Africi pred njimi, ker ima posebno sobo za obed, posebno, kjer pije, in to prav sam, tako da ga živa duša ne sme gledati.

Ravno o tem je med raznimi narodi velik razloček, kdo da je vse pri mizi. Kar je narodov po jutranjih deželah, tedaj